

HØGSKOLEN STORD/HAUGESUND

Hvordan påvirker en reduksjon i formuesskatten ulike grupper i samfunnet?

Bacheloroppgave utført ved

Høgskolen Stord/Haugesund, utdanning for økonomi og administrasjon

Av: Hege Byre Alme, Katrine Sortland Eikemo og Alexander Løyning

Dette arbeidet er gjennomført som ledd i bachelorprogrammet i økonomi og administrasjon ved Høgskolen Stord/Haugesund og er godkjent som sådan. Godkjennelsen innebærer ikke at HSH inntår for metodene som er anvendt, resultatene som er fremkommet og konklusjoner og vurderinger i arbeidet.

Hvordan påvirker en reduksjon i formuesskatten ulike grupper i samfunnet?:

Hege Byre Alme

Katrine Sortland Eikemo

Alexander Løyning

(Sign.)

(Sign.)

(Sign.)

Navn på veileder: Halvor Sandvold

Gradering: *Offentlig*

Forord

Ved gjennomføring av bachelorstudiet økonomi og administrasjon ved Høgskolen Stord Haugesund skal studiet avsluttes med en bacheloroppgave innen egnet fagfelt. Denne oppgaven er basert på spesialisering innen skatt og formuesbeskatning, som er en del av regnskapsprofilen.

Det er et krav fra finansdepartementet at alle som skal søke om autorisasjon som regnskapsførere skal ha levert en bacheloroppgave innenfor områdene rettslære, skatt eller finansregnskap.

Denne oppgaven vil i stor grad handle om formuesbeskatning og hvordan ulike grupper i samfunnet blir formuesbeskattet i Norge. Vi ser på endringen fra år 2013 til år 2015. I denne perioden har Norge hatt regjeringsskifte fra rød/grønn til blå/blå regjering.

Oppgaven vil inneholde relevante teorier omkring dette temaet, metoder, relevante artikler som reflekterer fordeler og ulemper for næringslivet og private innenfor området, samt drøftinger og konklusjoner.

Vi ønsker å takke vår veileder Halvor Sandvold.

Innhold

Forord	3
1. Innledning	5
1.1 Problemstilling og bakgrunn for oppgaven	5
2. Metode og datainnsamling	6
2.1 Kvalitative metode	6
2.1 Kvantitative metode	7
2.3 Valg av metode	7
3. Gjeldende regler for beregning av formue og formuesskatt	8
3.1 Generelt om formuesskatt - skatteregler, takseringsregler, skattevedtak og tidspunkt	8
3.2 Verdsettelse av formue	9
3.3 Skattefrie formuesobjekter	15
3.4 Skattefritt beløp og skattesatser	16
4. Hvilke konsekvenser har reduksjonen i formuesskatten fått for de ulike gruppene?	17
4.1 Minstepensjonist med verdifull eiendom	17
4.2 Gjennomsnittsfamilie	19
4.3 Personlig skattyter med mange utleieeiendommer	21
4.4 Gründer med børsnotert selskap	23
4.5 Eiendomsutvikler	25
4.6 Gründer med eget aksjeselskap	27
4.7 Enke med høy formue	29
4.8 Personlig næringsdrivende innen jordbruksnæringen	31
5. Argumenter som taler for og imot reduksjon av formuesskatten	33
5.1 Konsekvenser for personlige skatteyttere	35
5.2 Konsekvenser for næringslivet	38
5.3 Konsekvenser for staten og kommune	40
5.4 Hva mener de ulike partiene om formuesskatten og arbeidende kapital?	42
6. Konklusjon	44
7. Bibliografi	46

1. Innledning

1.1 Problemstilling og bakgrunn for oppgaven

Det overordnede tema for bacheloroppgaven vil være å gå nærmere inn på hvordan en reduksjon i formuesskatten har slått ut for de ulike gruppene i samfunnet. Vi ønsker å se på de konsekvensene dette eventuelt har fått, og argumenter som taler for og imot en reduksjon i hvordan man blir formuesbeskattet i Norge.

Problemstillingen vår er som følger: hvordan påvirker en reduksjon i formuesskatten ulike grupper i samfunnet?

Vi har delt oppgaven i tre hoveddeler. I første del vil vi redegjøre for gjeldende skatteregler ved beregning av skattepliktig formue og formuesskatt. Vi har her valgt å benytte oss av eksempler for å vise hvordan reglene skal tolkes.

Deretter har vi vist hvilke konsekvenser reduksjonen i formuesskatten har fått for ulike grupper i samfunnet. Vi har her benyttet oss av case studier, da vi mener dette er en velegnet metode for å påvise konsekvensene av skattereduksjonen. I denne sammenheng har vi valgt å konsentrere oss om følgende grupper:

- Minstepensjonist med verdifull eiendom
- Gjennomsnittsfamilie
- Personlig skattyter med mange utleieeiendommer
- Gründer med børsnotert selskap
- Eiendomsutvikler
- Gründer med eget aksjeselskap
- Enke med høy formue
- Personlig næringsdrivende innen jordbruksnæringen

Etter å ha redegjort for gjeldende skatteregler og påvist konsekvensene av skattereduksjonen, har vi drøftet ulike argumenter som taler for og imot reduksjon i formuesbeskatningen.

Avslutningsvis har vi oppsummert hvilke konsekvenser reduksjonen i formuesskatten har fått for de ulike gruppene, samtidig som vi har drøftet argumenter for og imot redusert formuesskatt.

2. Metode og datainnsamling

Mye av arbeidet i en bacheloroppgave er basert på forskningsarbeid. Dette vil si at vi samler inn data, som deretter behandles. Forskningsarbeidet består av flere faser. Disse kan ifølge Johannessen, Christoffersen, & Tufte (2011, s. 36) være forberedelse, innsamling av data, analyse av data og til slutt rapportering.

Utenom dette finnes det mange modeller for skriving av en bacheloroppgave. Strukturen på en av modellene kan ifølge Rognsaa (2003, s. 39) være slik:

1. Formulere problemet
2. Definere problemet
3. Formulere kriterier
4. Foreslå alternativer
5. Evaluere alternativer
6. Anbefale handling

Ved datainnsamling er det to metoder som kan benyttes. Det er kvalitativ metode eller kvantitativ metode. Den kvalitative metoden går mer i dybden på et fenomen, mens den kvantitative metoden bygger på store datamengder med liten dybde (Johannessen m. fl., 2011).

2.1 Kvalitative metode

Den kvalitative metode tar utgangspunkt i at man foretar intervju eller observasjoner av fenomener, der man tolker og analyserer innsamlet data. Man bruker ifølge Johannessen, m. fl. (2011) kvalitativ forskning dersom man ønsker å gå i dybden på et fenomen, eller om det foreligger lite eller ingen data på det området man forsker på. Det er ofte intervju som blir brukt i kvalitativ forskning. Her vil man kunne gå i dybden, men det er begrenset hvor stor bredde man har ved denne type kvalitativ forskning. Fordelen her er at man kan få dybde i svarene, og deretter kunne begrunne analysen på en bedre måte. Kvalitative metoder gir rom for høy fleksibilitet, og man vil i stor grad kunne få inn mye informasjon, selv ved få respondenter.

2.1 Kvantitative metode

Den kvantitative metodeforskningen tar som oftest utgangspunkt i å samle inn store mengder data, og deretter tolke dette. Fellesnevneren for kvantitative metoder er at man har svært liten dybde i svaralternativene, men til gjengjeld foretar man utspørring av et stort representativt utvalg (Johannessen m. fl., 2011).

Dette fører til at man får samlet inn mye data, som kan danne grunnlag for en mer dyptgående studie av fenomener. I motsetning til kvalitative metoder hvor man ofte foretar personlige intervju, er kvantitative metodeforskning ofte mindre ressurskrevende. Dette fordi man i stor grad baserer seg på enkle spørreskjema eller statistikk. Dette er data som er lett å samle inn og relativt lett å bearbeide.

2.3 Valg av metode

Oppgaven er basert på casestudier, hvor vi lager relevante case fra virkeligheten og undersøker konsekvenser av redusert formuesbeskatning, og drøfter virkninger av økt eller redusert formuesbeskatning. Casene er fiktive, men er basert på tall fra Skatteetaten, Statistisk sentralbyrå og andre offentlige institusjoner. Dette for at casene skal være så valide som mulig.

I følge Johannessen m. fl., (2011, s. 89-90) ser vi at case studier tar utgangspunkt i virkeligheten, og at man studerer et fenomen i dybden. Casestudie er en form for kvalitative metoder, hvor vi går litt mer i dybden på de fenomenene vi ønsker å studere og drøfte. Fremgangsmåten for casedesign er i stor grad lik de generelle forskningsmetodene. Man definerer en problemstilling med utgangspunkt i virkeligheten og stiller noen konkrete spørsmål som skal besvares. Videre må problemstillingen avgrenses, før man ser på sammenhengen mellom teori og case. Vi bruker fiktive case studier sammen med teori, lovverk og artikler for å drøfte våre bacheloroppgave.

3. Gjeldende regler for beregning av formue og formuesskatt

3.1 Generelt om formuesskatt - skatteregler, takseringsregler, skattevedtak og tidspunkt

Skattelovens kapittel 4 inneholder reglene for den skattepliktige formuen. Hovedregelen er at «skattepliktig formue fastsettes til omsetningsverdien pr. 1. januar i ligningsåret av skattyterens eiendeler med økonomisk verdi, med fradrag for gjeld som skattyteren hefter for», jf. Sktl. § 4-1 første ledd.

Formuesskatten skal betales til stat og kommune. Skattyter med avvikende regnskapsår bruker det beløpet formuen utgjør ved utgangen av siste regnskapsår før 1. januar i ligningsåret. Et regnskapsår regnes normalt etter kalenderåret.

Bruttoformue omfatter skattepliktige eiendeler og fordringer. Bruttoformuen føres opp til antatt salgsverdi, det vil si omsetningsverdien per 1. januar i ligningsåret. Bankinnskudd, kontanter, løssøre, verdipapir, utestående fordringer, aksjer og eiendommer er eksempler på bruttoformue. Sktl. § 4-10 til § 4-18 inneholder regler for gjennomføringen av hovedregelen i § 4-1 første ledd. Her er også unntak presentert.

Gjeld er forpliktelse, men noen forpliktelser gis det ikke fradrag for, jf. sktl. § 4-3 første ledd bokstav a-f. Fradragsberettiget gjeld kan være banklån, leverandørgjeld, merverdiavgift, skattegjeld o.l. Gjelden skal føres opp med pålydende verdi per 1. januar i ligningsåret.

I eksemplene for verdsettelse av formuesobjekter er satser for ligningsåret 2015 lagt til grunn. Takseringsregler fastsettes i forskrift om taksering av formues-, inntekts- og fradragsposter til bruk ved ligningen. Vi legger til grunn takseringsreglene for 2014, da reglene for 2015 ikke er tilgjengelige før ved slutten av året. Skattedirektoratet fastsetter årlig skattesatsen for formuesskatten og bunnfradraget i skattevedtak. Satser og fradrag er vist under punkt 3.4.

I denne oppgaven har vi brukt forkortelser for lover, skattevedtak og takseringsregler. Skatteloven er referert til som Sktl. Videre er skattevedtak forkortet til SKV og takseringsreglene til TAKS. Forskrift om taksering av formues- inntekts- og fradragsposter til bruk ved ligningen forkortes til FSFIN.

3.2 Verdsettelse av formue

Som nevnt er hovedregelen i skatteloven er at skattepliktig formue fastsettes til omsetningsverdien pr 1. januar i ligningsåret, jf. sktl § 4-1. Enkelte formuesobjekter kommer inn under andre verdsettelsesregler. Særlige verdsettelsesregler finner vi i Sktl. § 4-10 til § 4-18, samt FSFIN.

Pantobligasjon, gjeldsbrev, bankinnskudd, kontanter og annet utestående krav:

Pantobligasjon, gjeldsbrev, bankinnskudd og andre utestående krav verdsettes til pålydende. Dersom kravet ikke forventes å bli helt eller delvis innfridd, verdsettes kravet til det en med rimelig sikkerhet vil få dekket inn, jf. sktl § 4-15. I følge Sktl. § 4-20 medregnes bare kontanter, sjekker og andre likvide midler som formue dersom beløpet overstiger kr 3 000.

Aksjer:

I følge Sktl. § 4-12 første ledd skal børsnoterte aksjer verdsettes til kursverdien per 1. januar i ligningsåret, som samsvarer med hovedregelen i Sktl. § 4-1. Videre sier Sktl. § 4-12 andre ledd at ikke-børsnoterte aksjer skal verdsettes til aksjenes forholdsmessige andel av (allmenn)aksjeselskapets formuesverdi per 1. januar i inntektsåret.

Eksempel på verdsettelse av aksjer:

Ivar Hansen eier 120 stk. aksjer i Marine AS som ble kjøpt til kr 85 per aksje. Pålydende verdi er kr 45. Per 1. I ligningsåret er verdien sunket til kr 75. Selskapet er børsnotert.

Verdsettelse av aksjene jf. Sktl. § 4-12:

$$(\text{kr } 75 * 120 \text{ stk.}) = \underline{\text{kr } 9\,000}$$

Private biler/motorsykler/snøscootere

I følge TAKS § 1-1-3 skal private biler/motorsykler/snøscootere verdsettes etter listepriis som ny. Ligningsmyndighetene bruker denne metoden for å finne formuesverdien. Reglene fastsetter verdien til en viss prosent av opprinnelig listepriis og avhenger av alderen til bilen. Verdien kan settes lavere ved spesielle grunner. Takseringsreglene for 2015 er ikke klare, men forutsatt at reglene er som før skal verdsettelsen skje etter disse satsene:

2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	1999 - 2008	1984 eller eldre
75 %	65 %	55 %	45 %	40 %	30 %	20 %	Kr 1 000	Antatt salgsverdi

Eksempel på verdsettelse av bil:

Peder Larsen eier en Mercedes som kostet kr 325 000 da den var ny i 2011. Ut fra takseringsreglene skal verdien av bilen settes til 40 % av listeprisen som ny.

Verdsettelse av personbil jf. TAKS § 1-1-3:

$$(\text{kr } 325\,000 * 0,40) = \underline{\text{kr } 130\,000}$$

Lystfartøy:

Lystfartøy er båt med salgsverdi på kr 50 000 eller mer føres opp til 75 % av forsikringsverdien. Dersom båten ikke er forsikret skal antatt salgsverdi brukes. Påhengsmotor og fast utstyr regnes med i verdigrunnlaget, jf. TAKS § 1-1-5.

Båt som har antatt salgsverdi under kr 50 000 verdsettes sammen med innbo og annet løsøre etter reglene i TAKS § 1-1-6. Dersom båten ikke er forsikret eller er særskilt forsikret regnes den ikke med i grunnlaget. I slike tilfeller settes verdien til 75 % av forsikringssummen for særskilt forsikret båt, mens ikke forsikret båt verdsettes til antatt salgsverdi.

Eksempel på verdsettelse av lystfartøy:

Kåre Larsen eier en båt, som han har forsikret for kr 150 000.

Verdsettelse av fritidsbåt, jf. TAKS § 1-1-4:

$$(\text{kr } 150\,000 * 0,75) = \underline{\text{kr } 112\,500}$$

Innbo og løsøre:

Privat innbo og løsøre som samlet overstiger kr 100 000 er skattepliktig, jf. Sktl § 4-20 første ledd bokstav b. I TAKS § 1-1-6 er det beskrevet hvordan innbo og løsøre vanligvis verdsettes. Takseringsreglene for 2015 er som følger. I forhold til forsikringssummen settes ligningsverdien av de første 1 000 000 til 10 %; kr 100 000, av de neste kr 400 000 settes ligningsverdien til 20 %; kr 80 000. Fra kr 1 400 000 og oppover settes ligningsverdien til 40 %. Dersom forsikringssummen ikke er kjent kan antatt gjenanskaffelsesverdi benyttes. Det gjelder også dersom innbo og løsøre ikke er forsikret.

Eksempel på verdsettelse av innbo og løsøre:

Kåre Larsen har forsikret sitt innbo og løsøre for til sammen kr 1 500 000.

Verdsettelsen blir slik:

	10 % av beløp til kr 1 000 000	(1 000 000 * 0,10)	100 000
+	20 % av beløp fra kr 1 000 000 til 1 400 000	(400 000 * 0,20)	80 000
+	40 % av alt over kr 1 400 000	((1 500 000 – 1 400 000) * 0,40)	40 000
=	Antatt salgsverdi		220 000
-	Fribeløp jf. Sktl. § 4-20 første ledd bokstav b		100 000
=	Skattemessig verdi av innbo og løsøre		120 000

Driftsløsøre og andre eiendeler i næring:

Eiendelene hører til saldogruppe a-d i Sktl. § 14-41, og skal i utgangspunktet verdsettes til omsetningsverdi etter hovedregelen i Sktl. § 4-1. Dette gjelder blant annet transportmidler, maskiner, redskap, inventar, ervervet forretningsverdi og kontormaskiner. Av praktiske grunner blir de likevel verdsatt til skattemessig nedskrevet verdi per 1. januar i ligningsåret, jf. TAKS § 2-1-2. Lavere verdi kan bare godtas dersom skattyter kan påvise dette. Avskrivingsattsene er bestemt i Sktl. § 14-43.

Eksempel på verdsettelse av driftsløsøre:

	Saldogruppe:	A	B	C	D
	Skattemessig verdi IB	62 000	40 000	220 000	380 000
-	Salg i løpet av året	-16 000			
+	Kjøp i løpet av året			50 000	
=	Saldogrunnlag	46 000	40 000	270 000	380 000
	Avskrivingsatts	30 %	20 %	20 %	20 %
-	Avskrivning	13 800	8 000	54 000	76 000
=	Skattemessig verdi UB	32 200	32 000	216 000	304 000

Verdsettelse av varebeholdning:

I følge Sktl. § 4-17 skal varebeholdning verdsettes til samme verdi som legges til grunn ved inntektsligningen, jf. Sktl. § 14-5 annet ledd. Innkjøpt varelager settes til anskaffelsesverdi jf. TAKS § 2-1-3. Dersom varen er tilvirket av skattyteren skal verdien sette til tilvirkningsverdi. Dette gjelder også for vare som er tilvirket etter bestilling. Tilvirkningsverdi er summen av kostpris for råstoff, halvfabrikata, hjelpestoff og produksjonslønn. Indirekte kostander skal ikke tas med. Det skal heller ikke tas hensyn til opp- eller nedskrivning ved verdsettelsen.

Eksempel på verdsettelse av varebeholdning:

	Verdsettelse av:	Varer i arbeid	Ferdige varer
	Direkte materialer	500 000	460 000
+	Direkte lønn	800 000	320 000
=	Tilvirkningsverdi	1 300 000	780 000

Fast eiendom (primærbolig):

Verdien av fast bolig (der skattyter bor) verdsettes etter Sktl. § 4-10. Ligningsverdien av boligeiendom er summen av boligens areal, P-rom eller BOA, multiplisert med 25 % av kvadratmeterprisen. Kvadratmeterprisen fastsettes årlig av Skattedirektoratet på grunnlag av beregninger fra Statistisk Sentralbyrå, og gir uttrykk for en anslått markedsverdi, jf. Sktl. § 4-10 andre ledd. Dersom verdien av primærboligen overstiger 30 % av eiendommens dokumenterte omsetningsverdi, kan skatteyter kreve at verdien settes ned, jf. Sktl. § 4-10 første ledd.

Eksempel på verdsettelse av primærbolig:

Ola Nordmann har en bolig på 250 kvadratmeter. Kvadratmetersatsen er kr 15 000. Omsetningsverdien av boligen er kr 3 750 000. Etter skatteloven verdsettes boligen slik:

Type eiendom	Ligningsverdi	% av omsetningsverdi	Laveste
Primærbolig	$((15\,000 * 0,25) * 250) = 973\,500$	$(3\,750\,000 * 0,3) = 1\,125\,000$	973 500

Fritidsbolig:

Nye fritidsboliger verdsettes til en ligningsverdi som er maksimalt 30 % av omsetningsverdien, alternativt til 30 % av byggekostnadene (inkludert tomt). Dersom verdien av fritidseiendom overstiger 30 % av eiendommens dokumenterte omsetningsverdi, kan skatteyter kreve at verdien settes ned, jf. Sktl § 4-10 første ledd. Ligningsverdien videreføres til senere år og justeres med en eventuell fastsatt oppjustering (Skatteetaten, 2015). Det fastsettes hvert år hvor stor endringen i ligningsverdien skal være. For 2013 er det ingen endring, mens ligningsverdien skal oppjusteres med 10 % for ligningsåret 2014 (Smarte Penger, 2015). Vi forutsetter i beregningene at det ikke er noen endring for ligningsåret 2015.

Eksempel på verdsettelse av fritidsbolig:

Per Thorsen eier en fritidsbolig som hadde en ligningsverdi på kr 300 000 i 2013. I selvangivelsen for 2014 skal ligningsverdien oppjusteres med 10 %. Omsetningsverdien av boligen er kr 1 250 000. Boligen verdsettes slik for 2014:

Type eiendom	Ligningsverdi	% av omsetningsverdi	Laveste
Fritidsbolig	$(300\,000 * 1,10) = 330\,000$	$(1\,250\,000 * 0,3) = 375\,000$	330 000

Sekundærbolig:

Dersom en boligeiendom ikke er primærbolig eller fritidsbolig er den å anse som sekundærbolig. Som for primærboliger beregnes verdien som summen av boligens areal (P-rom/BOA) ganget med den beregnede kvadratmeterprisen. Ifølge Sktl. § 4-10 andre ledd skal kvadratmetersatsen settes til 70 % av beregnet omsetningsverdi pr kvadratmeter for sekundærbolig. Dersom verdien overstiger 84 % av eiendommens dokumenterte omsetningsverdi, kan skattyter kreve å få den satt ned ifølge Sktl. § 4-10 første ledd.

Kvadratmeterprisen beregnes ut fra en modell som tar hensyn til 4 faktorer. Det er P-rom/BOA, byggeår, geografisk beliggenhet og boligtype. Prisen gir uttrykk for en estimert markedsverdi per kvadratmeter og bygger på statistiske opplysninger om omsatte boliger, og om boligen ligger blant spredt bebyggelse eller tett bebyggelse. Ut fra kvadratmeterprisene til SSB fastsetter Skatteetaten årlige kvadratmetersatser. Disse satsene utgjør henholdsvis 25 % av kvadratmeterprisene for primærboliger og 70 % for sekundærboliger for 2015. Ligningsverdien finnes ved å multiplisere kvadratmetersatsen med boligens areal (P-ROM/BOA). Dersom boligeier ikke gir opplysninger om boligen kan skatteetaten fastsette ligningsverdien ved skjønn (Skatteetaten, 2015).

Eksempel på verdsettelse av sekundærbolig:

Ola Nordmann har i tillegg til primærboligen en sekundærbolig på 220 kvadratmeter.

Kvadratmetersatsen er kr 12 500. Etter skatteloven verdsettes boligen slik:

Type eiendom	Ligningsverdi	% av omsetningsverdi	Laveste
Sekundærbolig	$((12\,500 * 0,7) * 220) = 1\,925\,000$	$(2\,750\,000 * 0,84) = 2\,310\,000$	2 310 000

Næringseiendom:

Reglene for verdsetting finnes i Sktl. § 4-10 fjerde ledd, samt FSFIN § 4-10-3. Næringseiendom omfatter alt fra tomter til bolig- og fritidseiendommer både i innland og utland, jf. FSFIN. § 4-10-2. Næringseiendom verdsettes som utleid næringseiendom dersom utleid del overstiger 50 % av samlet areal. Alternativt verdsettes eiendommen som ikke-utleid næringseiendom. Verdsettelse skjer etter FSFIN § 4-10-4 til § 4-10-9. Dersom verdien overstiger 84 prosent av eiendommens dokumenterte omsetningsverdi, kan den settes ned, jf. Sktl. § 4-10 første ledd.

For å komme frem til ligningsverdien benyttes en kalkulasjonsfaktor som fastsettes årlig av Skattedirektoratet i medhold av FSFIN § 4-10-5. For 2014 var denne 0,075. Skattedirektoratet kunngjør kalkulasjonsrenten i januar i ligningsåret. Det betyr at vi ikke har satser for 2015, da de vil bli tilgjengelige først i januar 2016. Vi legger derfor kalkulasjonsfaktoren for 2014 til grunn for våre beregninger.

Verdien av utleid næringseiendom:

Verdien av næringseiendom fastsettes ut fra beregnet utleieverdi etter hovedregelen i sktl. § 4-10 og FSFIN § 4-10-4. Grunnlaget er gjennomsnittet av brutto utleieinntekter for inntektsåret og de to foregående inntektsårene fratrukket eierkostnader. De fastsettes til ti prosent av brutto utleieinntekt. Til slutt divideres grunnlaget med en kalkulasjonsfaktor som fastsettes årlig av Skattedirektoratet etter reglene i FSFIN § 4-10-5. Verdien av næringseiendom settes til 70 % av eiendommens beregnede utleieverdi, jf. Sktl. § 4-10 fjerde ledd.

Verdien av ikke utleid næringseiendom:

Grunnlaget for å beregne utleieverdien er produktet av eiendommens areal og en beregnet kvadratmeterleie multiplisert med faktoren 0,9. Kvadratmeterleien skal representere hva eiendommen arealmessig benyttes til i hovedsak, jf. FSFIN § 4-10-4 første og andre ledd. Til slutt divideres grunnlaget med en kalkulasjonsfaktor som fastsettes årlig av Skattedirektoratet etter reglene i FSFIN § 4-10-5. Verdien av næringseiendom settes til 70 % av eiendommens beregnede utleieverdi, jf. Sktl. § 4-10 fjerde ledd.

Eksempel på verdsettelse av utleid næringseiendom:

Nina Hansen eier en næringseiendom i Haugesund. Hele eiendommen leies ut, og gjennomsnittlig utleieverdi de siste tre årene har vært kr 600 000. Omsetningsverdien til eiendommen er kr 10 000 000.

$$\text{Ligningsverdi, beregnet utleieverdi} = \frac{\text{Gjennomsnittlig utleieinntekt} * (1-0,1)}{\text{kalkulasjonsfaktor}} * 0,7$$

Type eiendom	Ligningsverdi	% av omsetningsverdi	Laveste
Næringseiendom	$\frac{600\,000 * (0,9)}{0,075} * 0,7 = 5\,040\,000$	$(10\,000\,000 * 0,84) = 8\,400\,000$	5 040 000

3.3 Skattefrie formuesobjekter

Vi har tidligere sett på ulike objekter som kommer innunder reglene om formuesbeskatning. Men det finnes noen objekter som er fritatt fra formuesskatt. Det fremgår av Sktl. § 4-2 hva som ikke medregnes. Noen eksempler som er verdt å trekke frem er rettigheter, bruksrett, krav på lønn eller utbytte av aksjer, avlinger som er nødvendig for drift, forretningsverdi med mer.

Skattelovens § 4-2 første ledd fritar følgende formuesobjekter i skattegrunnlaget:

- a. Rettighet som er avhengig av at en betingelse inntreffer. Eksempel på dette er ulykkesforsikring.
- b. Tidsbegrenset bruksrett. Eksempler er festerett, veirett, fiskerett o.l.
- c. Tidsbegrenset rett til periodisk ytelse. Pensjon er et eksempel på en slik rett.
- d. Krav på lønn, rentetermin eller utbytte av aksje, andel i verdipapirfond og annet verdipapir. Kravet må ikke være forfalt.
- e. Rett til åndsverk eller panterett. Gjelder ved eie.
- f. Forretningsverdi.
- g. Teknisk, mekanisk eller annen kunnskap.
- h. Avling om er nødvendig for gårdsdriften.
- i. Livsforsikringspolise, overkursfond og utjevningsfond i sparebanker.
- j. Livsforsikringspolise i pensjonskasse eller enkekasse.
- k. Fordring på gevinst som ikke er forfalt etter Sktl. § 5-50.

3.4 Skattefritt beløp og skattesatser

Vi har valgt å sammenligne ligningsåret 2013 og 2015. Vi har hatt et regjeringsskifte fra rød/grønn regjering til blå/blå regjering. Den blå/blå regjeringen har hevet bunnfradraget og endret skattesatsen for formuesskatten. Andelen av formuesskatten som går til staten er endret, mens andelen av formuesskatten som går til kommunen er uendret. I praksis har den totale formuesskatten sunket fra 1,1 % til 0,85 % fra år 2013 til år 2015.

Storingsvedtak om skatt av inntekt og formue mv. for inntektsåret 2015 (SKV) ble kunngjort 22.12.2014. Storingsvedtaket inneholder endringer vedrørende formuesskatt beregningen, jf. SKV kapittel 2. Vedtakets § 2-1 sier at det skal betales formuesskatt av formue over 1 200 000 kroner. For ektefeller betales formuesskatt av den delen av formuen som overstiger det dobbelte, altså 2 400 000 kroner.

I følge § 2-1 til § 2-3 i Storingsvedtaket skal selskaper og innretninger som er nevnt i Sktl. § 2-36 annet ledd, betale formuesskatt, så sant de ikke er fritatt for skatteplikten etter skattelovens kapittel 2. Formue under 10 000 kroner er skattefri.

Satser for formuesskatt for personlige skattytere jf. SKV §§ 2-1 til 2-3:

År:	Innslagspunkt:	Til kommunen:	Til staten:	Total formuesskatt:
2013	870 000	0,7 %	0,4 %	1,1 %
2015	1 200 000	0,7 %	0,15 %	0,85 %

Verdiene gjelder enslige skattytere. Ektefeller, som ligned under ett for felles formue, benytter doble verdier.

4. Hvilke konsekvenser har reduksjonen i formuesskatten fått for de ulike gruppene?

I det følgende skal vi se på hvilke konsekvenser endring av skattesatser, bunnfradrag og verdsettelsesregler har hatt for hvordan ulike grupper i samfunnet blir formuesbeskattet. Case studiene er fiktive, og vi gjennomfører beregninger basert på lovverk for årene 2013 og 2015. Beregningene er grunnlag for en videre drøftelse av hvordan formuesskatten påvirker de ulike gruppene.

4.1 Minstepensjonist med verdifull eiendom

Vi skal nå se på hvordan en reduksjon i formuesskatten slår ut for en minstepensjonist som sitter med en bolig med høy verdi, nedbetalt gjeld og oppsparte midler.

Ine Pettersen mottar minstepensjon. Hun har nedbetalt huslånet og eier en bolig på 200 kvadratmeter. Hun lever enkelt og har dermed spart opp en del penger og har i dag kr 325 000 i banken. Vi forutsetter at dette beløpet er det samme begge årene. Innbo og løsøre er forsikret for kr 1 300 000 og bilen hennes er en Toyota fra 2001, som hadde en opprinnelig listepris på kr 195 000. Estimert kvadratmetersats for boligen er kr 34 500 i 2013 og 35 500 i 2015. Omsetningsverdi for boligen estimeres til 7,1 millioner i 2013 og 7,5 millioner i 2015.

	Formueskatt for Ine Pettersen:	2013:	2015:
	Ligningsverdi primærbolig ¹⁾	1 725 000	1 775 000
+	Sparepenger i banken ²⁾	322 000	322 000
+	Verdien av innbo ³⁾	60 000	60 000
+	Verdien av bil ⁴⁾	29 250	29 250
=	Bruttoformue = nettoformue	2 136 250	2 186 250
-	Skattefritt beløp	870 000	1 200 000
=	Nettoformue	1 266 250	986 250

	Formueskatt i 2013	(1 266 250 * 0,011)	13 929
-	Formueskatt i 2015	(986 250 * 0,0085)	8 383
=	Reduksjon i skatten fra 2013 til 2015		5 546

Kommentar:

Ine mottar minstepensjon som består av grunnpensjon og sært tillegg målt til hundre prosent av ordinær sats (NAV, 2015). I følge Skatteetaten (2014) er gjennomsnittlig grunnbeløpet for 2013 satt til kr 84 204 og kr 87 328 i 2014. Endringen har vært ca. 3,6 % fra 2013 til 2014. Vi forutsetter dermed at gjennomsnittlig grunnbeløp for 2015 er kr 90 472¹. Ut fra dette beregner vi minstepensjonen til Ine å bli kr 168 408 i 2013 og kr 180 944 i 2015.

For året 2013 må Randi benytte 8,3 %² av bruttoinntekten sin på å betale formuesskatt. I 2015 må hun til sammenligning benytte 4,6 %² av bruttoinntekten på formuesskatt.

På grunn av endringene fra 2013 til 2015, er formuesskatten redusert betraktelig for Ine Pettersen. Den prosentvise nedgangen har vært ca. 40 %³. Selv om hun betaler mindre i formuesskatt i 2015 enn for to år siden, må hun fortsatt betale vesentlig mye med tanke på den lave inntekten. I tillegg opplever Ine dobbeltbeskatning, da store deler av verdiene hennes allerede er inntektsbeskattet.

1) Verdssettelse av primærbolig, jf. Sktl. § 4-10:

Type eiendom:	Ligningsverdi:	% av omsetningsverdi:	Laveste:
Primærbolig 2013	$((34\,500 * 0,25) * 200) = 1\,725\,000$	$(7\,100\,000 * 0,3) = 2\,130\,000$	1 725 000
Primærbolig 2015	$((35\,500 * 0,25) * 200) = 1\,775\,000$	$(7\,500\,000 * 0,3) = 2\,250\,000$	1 775 000

2) Verdssettelse av likvide midler, jf. Sktl. § 4-15 og § 4-20:

$$325\,000 - 3\,000 = \underline{322\,000}$$

3) Verdssettelse av innbo og løsøre jf. takseringsreglenes § 1-1-5.

	10 % av beløp til kr 1 000 000	$(1\,000\,000 * 0,10)$	100 000
+	20 % av beløp fra kr 1 000 000 til 1 400 000	$(300\,000 * 0,20)$	60 000
+	40 % av alt over kr 1 400 000		0
=	Antatt salgsverdi		160 000
-	Fribeløp jf. Sktl. § 4-20 første ledd bokstav b		100 000
=	Skattemessig verdi av innbo og løsøre		60 000

4) Verdssettelse av personbil jf. takseringsreglenes § 1-1-3: 2013 og 2015: $(kr\ 195\,000 * 0,15) = \underline{kr\ 29\,250}$

¹ $87\,328 * 1,036 = kr\ 90\,472$

² $13\,929/168\,408 * 100 = ca. 8,3\%$, $8\,383/180\,944 * 100 = ca. 4,6\%$

³ $13\,929 - 8\,383 / 13\,929 * 100 = ca. 40\%$

4.2 Gjennomsnittsfamilie

Vi skal nå se hvordan reduksjonen i formuesskatten slår ut for en vanlig familie, og om det har hatt noen stor betydning for den ordinære husholdning.

Vi har en vanlig familie på fire personer. Mor og far er gift og er henholdsvis 42 og 44 år. De har en datter på 12 år og en sønn på 8 år. De eier en enebolig på 180 kvm. Estimert kvadratmetersats var kr 32 500 i 2013 og kr 34 000 i 2015. Omsetningsverdien i 2013 var på kr 5 650 000, og kr 5 900 000 i 2015. Familien eier også en bil til en verdi av kr 500 000 i 2013, og kr 232 000 i 2015. De har i tillegg arvet en fritidsbolig på fjellet, som er uten gjeld. Omsetningsverdien var kr 3 200 000 i 2013, og kr 3 380 000 i 2015. Ligningsverdien i 2013 er kr 860 000. Fra 2013 til 2015 har den hatt en økning på 10 %. Bankinnskuddet til familien er verdsatt til kr 100 000 begge årene.

Resterende lån i 2013 er på kr 500 000, og kr 420 000 ved utgangen av 2015.

	Formuesskatt for familien:	2013:	2015:
	Primærbolig ¹⁾	1 462 500	1 530 000
+	Fritidsbolig ²⁾	860 000	946 000
+	Ligningsverdi bil	500 000	232 000
+	Bankinnskudd	100 000	100 000
=	Bruttoformue	2 922 500	2 808 000
-	Gjeld	500 000	420 000
=	Nettoformue	2 422 500	2 388 000
-	Skattefritt beløp	1 740 000	2 400 000
=	Skattbar formue	682 500	0
	Betalbar formuesskatt	7 508	0

	Formueskatt i 2013	(682 500 * 0,011)	7 508
-	Formueskatt i 2015	(0 * 0,0085)	0
=	Reduksjon i skatten fra 2013 til 2015		7 508

Kommentar:

Vi ser her at familien måtte betale en formuesskatt på kr 7 508 i 2013. Dette er en relativt beskjeden sum, dersom begge er i full jobb. Familien sitter reelt sett på en høy formue, men siden mesteparten av formuen er plassert i eiendom, vil ligningsverdiene være mye lavere en reel omsetningsverdi, noe som familien har store fordeler av. Samtidig er mye av formuen

nedbetalt gjeld og arv, som er allerede beskattede midler. Som en følge av økt bunnfradrag slipper familien formuesskatt for inntektsåret 2015.

1) Verdssettelse av primærbolig, jf. Sktl. § 4-10:

Type eiendom:	Ligningsverdi:	% av omsetningsverdi:	Laveste:
Primærbolig 2013	$((32\,500 * 0,25) * 180) = 1\,462\,500$	$(5\,650\,000 * 0,3) = 1\,695\,000$	1 462 500
Primærbolig 2015	$((34\,000 * 0,25) * 180) = 1\,530\,000$	$(5\,900\,000 * 0,3) = 1\,770\,000$	1 530 000

2) Verdssettelse av fritidsbolig, jf. Sktl. § 4-10:

Type eiendom:	Ligningsverdi:	% av omsetningsverdi:	Laveste:
Fritidsbolig 2013	$(860\,000 * 1) = 860\,000$	$(3\,200\,000 * 0,3) = 960\,000$	860 000
Fritidsbolig 2015	$(860\,000 * 1,1) = 946\,000$	$(3\,380\,000 * 0,3) = 1\,014\,000$	946 000

4.3 Personlig skattyter med mange utleieeiendommer

I dette caset skal vi se på hvordan endringene i formuesskatten har slått ut for en privatperson som eier flere sekundærboliger som leies ut.

Per Pettersen bor i sin egen bolig i en by i Norge. Her leier han ut en sokkelleilighet i tillegg til fire andre leiligheter som er plassert innenfor samme bydel. Eneboligen regnes som primærbolig, og de fire andre eiendommene som sekundærboliger. Han har ingen gjeld på sine eiendommer, og har i tillegg til dette et bankinnskudd verdsatt til kr 4 millioner.

Vi forutsetter at eiendommene har samme kvadratmetersats. Satsen for inntektsåret 2013 er kr 40 100, og kr 41 600 for inntektsåret 2015. nedenfor vises omsetningsverdiene.

Type eiendom:	Kvadratmeter:	Omsetningsverdi 2013:	Omsetningsverdi 2015:
Primærbolig	135	5 672 000	5 939 000
Sekundærbolig nr. 1	76	3 193 000	3 512 000
Sekundærbolig nr. 2	65	2 731 000	3 004 000
Sekundærbolig nr. 3	54	1 764 000	1 940 000
Sekundærbolig nr. 4	86	3 613 000	3 974 000
Total omsetningsverdi		16 973 000	17 669 000

	Formuesskatt for Per Pettersen:	2013:	2015:
	Ligningsverdi eiendommer	5 860 615	9586720
+	Bankinnskudd per 31.12	4 000 000	4 000 000
=	Bruttoformue	9 860 615	13 586 720
-	Gjeld	0	0
=	Nettoformue	9 860 615	13 586 720
-	Skattefritt beløp	870 000	1 200 000
=	Skattbar formue	8 990 615	12 386 720
	Betalbar formuesskatt	98 897	105 287

	Formueskatt i 2015	(8 990 615 * 0,011)	105 287
-	Formueskatt i 2013	(12 386 720 * 0,0085)	98 897
=	Økning i skatten fra 2013 til 2015		6 390

Kommentar:

Som det fremgår av utregningene, ser vi at Per Pettersen må betale mer i formuesskatt i 2015, enn i 2013. For inntektsåret 2013 har han en betalbar formuesskatt på kr 98 897, og for inntektsåret 2015 en betalbar formuesskatt på kr 105 287. Grunnen til dette er at det i perioden 2013 til 2015 har vært en verdiøkning på Pettersen sine eiendommer, med en prisøkning på

ca. 10 % fordelt på de to årene. Som vi ser av utregningene, er det ikke den prosentvise utregningen av omsetningsverdien som danner grunnlag for ligningsverdien, da denne er høyere enn ligningsverdien basert på kvadratmetersatsene. Det er økningen i kvadratmetersatsen, og økning av prosenten som brukes ved utregning av ligningsverdien som har gjort de store utslagene her. I 2013 satt man ligningsverdien av sekundærbolig til 40 % av omsetningsverdien, og for året 2015 setter man ligningsverdien til 70 % av omsetningsverdien. Dette er nesten en fordobling av satsen. Vi kan med dette konkludere med at det har blitt mindre gunstig å plassere formuen sin i sekundærboliger for utleie, dog er dette fremdeles mer gunstig enn å ha penger i banken.

Ligningsverdier eiendom:	2013:	Note:	2015:	Note:
Primærbolig	1 353 375	¹	1 404 000	⁶
Sekundærbolig nr. 1	1 219 040	²	2 213 120	⁷
Sekundærbolig nr. 2	1 042 600	³	1 892 800	⁸
Sekundærbolig nr. 3	866 160	⁴	1 572 480	⁹
Sekundærbolig nr. 4	1 379 440	⁵	2 504 320	¹⁰
Samlet ligningsverdi	5 860 615		9 586 720	

Utregninger av ligningsverdier for inntektsåret 2013 og 2015:

Note	Ligningsverdi	% av omsetningsverdi	Laveste
1	$((40\ 100 * 0,25) * 135) = 1\ 353\ 375$	$(5\ 672\ 000 * 0,3) = 1\ 701\ 600$	1 353 375
2	$((40\ 100 * 0,4) * 76) = 1\ 219\ 040$	$(3\ 193\ 000 * 0,6) = 1\ 915\ 800$	1 219 040
3	$((40\ 100 * 0,4) * 65) = 1\ 042\ 600$	$(2\ 731\ 000 * 0,6) = 1\ 638\ 600$	1 042 600
4	$((40\ 100 * 0,4) * 54) = 866\ 160$	$(1\ 764\ 000 * 0,6) = 1\ 058\ 400$	866 160
5	$((40\ 100 * 0,4) * 86) = 1\ 379\ 440$	$(3\ 613\ 000 * 0,6) = 2\ 167\ 800$	1 379 440
6	$((41\ 600 * 0,25) * 135) = 1\ 404\ 000$	$(5\ 939\ 000 * 0,3) = 1\ 781\ 700$	1 404 000
7	$((41\ 600 * 0,7) * 76) = 2\ 213\ 120$	$(3\ 512\ 000 * 0,84) = 2\ 950\ 080$	2 213 120
8	$((41\ 600 * 0,7) * 65) = 1\ 892\ 800$	$(3\ 004\ 000 * 0,84) = 2\ 523\ 360$	1 892 800
9	$((41\ 600 * 0,7) * 54) = 1\ 572\ 480$	$(1\ 940\ 000 * 0,84) = 1\ 629\ 600$	1 572 480
10	$((41\ 600 * 0,7) * 86) = 2\ 504\ 320$	$(3\ 974\ 000 * 0,84) = 3\ 338\ 160$	2 504 320

4.4 Gründer med børsnotert selskap

I dette caset skal vi se på hvordan endringen i formueskatten slår ut for en gründer som har utviklet en stor og vellykket bedrift som i dag er børsnotert med svært høy aksjekurs. Lars Nilsen eier 30 % av aksjene i selskapet som ble verdsatt til kr 20 milliarder 1.1.2016.

Han har ingen gjeld og eier en enebolig på Østlandet på 365 kvm. Boligen hadde en estimert kvadratmetersats på kr 39 927 i 2013 og 42 800 i 2015. Estimert omsetningsverdi var 23,5 millioner i 2013 og 25,1 millioner i 2015.

	Formuesskatt for Lars Nilsen:	2013:	2015:
	Primærboliger ¹⁾	3 643 340	3 905 500
+	Aksjepost ²⁾	6 000 000 000	6 000 000 000
=	Netto formue	6 003 643 340	6 003 905 500
-	Fribeløp Sktl § 4-20 første ledd bokstav b	870 000	1 200 000
=	Grunnlag for formueskatt	6 002 773 340	6 002 705 500
	Total formueskatt	66 030 507	51 022 997

	Formueskatt i 2013	(6 002 773 340 * 0,011)	66 030 507
-	Formueskatt i 2015	(6 002 705 500 * 0,0085)	51 022 997
=	Reduksjon i skatten fra 2013 til 2015		15 007 510

Kommentar:

Resultatet av dette caset viser at Lars Nilsen betaler veldig mye formueskatt på grunn av høy selskapsverdi. Men han har fått en stor reduksjon fra 2013 til 2015 på kr 15 007 510⁴.

Heving av bunnfradraget på kr 330 000 utgjør kun en skattereduksjon på kr 825⁵, så en ser her hvor ubetydelig denne endringen har vært for personer som Lars. Reduksjonen i satsen på 0,25 % har derimot utgjort en betydelig skattelette på ca. 22,7 % fra 2013.

En ytterligere reduksjon av skattesatsen vil ha svært stor effekt på Lars Nilsen sin skattekostnad.

⁴ $66\,030\,507 - 51\,022\,997 / 66\,030\,507 * 100 = 15\,007\,510$

⁵ $330\,000 * (1,1 - 0,85) = 825$

1) Verdssettelse av privat eiendom, jf. Sktl. § 4-10:

Type eiendom:	Ligningsverdi:	% av omsetningsverdi:	Laveste:
Primærbolig 2013	$(39\,927 * 0,25) * 365 = \text{kr } 3\,643\,340$	$(23\,500\,000 * 0,3) = \text{kr } 7\,050\,000$	3 643 340
Primærbolig 2015	$((42\,800 * 0,25) * 365) = \text{kr } 3\,905\,500$	$(25\,100\,000 * 0,3) = \text{kr } 7\,230\,000$	3 905 500

2) Verdssettelse av børsnoterte aksjer, jf. Sktl. § 4-12:

Aksjepost: $\text{kr } 2\,000\,000\,000 * 0,30 = \text{kr } \underline{6\,000\,000\,000}$

For å få et likt utgangspunkt har vi estimert kursverdien til å være den samme i 2013.

4.5 Eiendomsutvikler

I dette caset ser vi på eiendomsutvikler Åge Larsen, og hvordan endringen i formueskatten fra 2013 til 2015 slår ut for ham. Åge eier flere bygårder i Oslo, og disse leies ut som butikklokaler, kontorlokaler og leiligheter. Åge er den største aksjonæren i selskapet med en andel på 60 %. Han har i tillegg bankinnskudd som er verdsatt til 90 000 000 begge årene.

Annen formue han besitter er en leilighet på 230 kvm. Boligen hadde en estimert kvadratmetersats på kr 54 112 i 2013 og 56 305 i 2015. Estimert omsetningsverdi var 15 millioner i 2013 og 15,8 millioner i 2015.

	Formuesverdier i næring:	2013 og 2015:
	Eiendommer ¹⁾	837 900 000
+	Bankinnskudd	90 000 000
-	Gjeld	340 000 000
=	Verdsettelse av selskapet	587 900 000

	Formueskatt for Åge Larsen:	2013:	2015:
	Primærboliger ²⁾	3 111 440	3 237 538
+	Formuesverdier i næring ³⁾	352 740 000	352 740 000
=	Netto formue	355 851 440	355 977 538
-	Fribeløp sktl § 4-20 første ledd bokstav b	870 000	1 200 000
=	Grunnlag for formueskatt	354 981 440	354 777 538
	Total formueskatt	3 904 796	3 015 609

	Formueskatt i 2013	(354 981 440 * 0,011)	3 904 796
-	Formueskatt i 2015	(354 777 538 * 0,0085)	3 015 609
=	Reduksjon i skatten fra 2013 til 2015		889 187

Kommentar:

Resultatet av caset viser at Åge Larsen betaler en høy formueskatt, men hadde næringseiendommene blitt verdsatt til omsetningsverdien ville den vært vesentlig høyere. Vi har estimert at omsetningsverdien er over dobbelt så høy som den skattemessige verdien.

Åge har en stor reduksjon i formueskatten på kr 889 187 fra 2013 til 2015. Som i caset med gründeren får reduksjonen i bunnfradraget svært liten effekt.

1) Verdsettelse næringseiendommer, jf. Sktl. § 4-10:

Antall kvadratmeter utleid: 33 250 kvm

Estimert gjennomsnittlig brutto utleieinntekt de 3 siste årene: kr 99 750 000

Estimert gjennomsnittlig utleieverdi: kr 99 750 000 / 33 250 kvm = kr 3 000

$$\frac{33\,250 * 3\,000 * 0,90}{0,075} * 0,7 = \mathbf{kr\ 837\ 900\ 000}$$

Vi estimerer samme verdsettelse i 2015 for å få et likt utgangspunkt.

Estimert gjennomsnittlig kvadratmeterpris i Oslo for 2015: kr 54 000

Estimert omsetningsverdi: kr 54 000 * 33 250 kvm = kr 1 795 500 000

2) Verdsettelse av primærbolig, jf. Sktl. § 4-10:

Type eiendom:	Ligningsverdi:	% av omsetningsverdi:	Laveste:
Primærbolig 2013	$((54\,112 * 0,25) * 230) = \text{kr } 3\,111\,440$	$(15\,000\,000 * 0,3) = \text{kr } 4\,500\,000$	3 111 440
Primærbolig 2015	$((56\,305 * 0,25) * 230) = \text{kr } 3\,237\,538$	$(15\,800\,000 * 0,3) = \text{kr } 4\,740\,000$	3 237 538

3) Formuesverdi i næring:

Aksjepost på 60 %: $587\,900\,000 * 0,60 = \text{kr } \underline{352\,740\,000}$

4.6 Gründer med eget aksjeselskap

Vi skal nå se på hvordan reduksjonen i formuesskatten påvirker en person som ønsker å bygge opp en økonomisk solid bedrift.

Mads Haugen startet for 10 år siden et aksjeselskap. Den gang arvet han et betydelig beløp som han investerte i maskiner og utstyr. Han har alltid jobbet veldig mye og betalte raskt ned gjelden han måtte ta opp underveis på varelager, maskiner og utstyr.

Selskapet har gått med overskudd i alle år, men Mads Haugen har aldri tatt ut noe utbytte. Han har prioritert å bygge opp bedriften. Dette sammen med at han har tatt ut en liten lønn har bidratt til at han i dag har et selskap med svært høy verdi og mange ansatte.

Ligningsverdien for varelageret er satt til 6 millioner begge årene. Verdsettelsen av maskiner og utstyr er kr 10 millioner i 2013. I 2015 er inngangsverdien kr 12 millioner. Han investerer i en ny maskin i 2015 som har en kostpris på kr 4 200 000.

Privat eier han en bil som ble kjøpt ny i 2013. Listepriisen var kr 280 000. Han har kr 130 000 på sparekonto, vi antar at beløpet er det samme begge årene. Huset hans er en enebolig på 200 kvadratmeter som hadde en estimert kvadratmetersats på kr 33 500 i 2013 og kr 35 500 i 2015. Omsetningsverdien var 6 millioner i 2013 og 6,3 millioner i 2015.

	Formuesskatt for Mads haugen:	2013:	2015:
	Primærbolig ²⁾	1 675 000	1 775 000
+	Formuesverdier i næring	15 200 000	17 550 000
+	Verdien av personbil ³⁾	210 000	154 000
+	Likvide midler ⁴⁾	127 000	127 000
=	Bruttoformue	17 212 000	19 606 000
-	Privat gjeld	0	0
=	Nettoformue	17 212 000	19 606 000
-	Fribeløp sktl § 4-20 første ledd bokstav b	870 000	1 200 000
=	Grunnlag for formuesskatt	16 342 000	18 406 000
	Total formuesskatt	179 762	156 451

Formuesskatt i 2013	(16 342 000 * 0,011)	179 762
Formuesskatt i 2015	(16 972 000 * 0,0085)	156 451
Reduksjon i skatten fra 2013 til 2015		23 311

Kommentar:

Resultatet av caset viser at formuesskatten til Mads Haugen redusert med ca. 13 %⁶. Men han må fortsatt betale mye. Ved å betale ned varelager, maskiner og utstyr, jobbe ”gratis”, samt beholde midler i bedriften, oppnår Mads en høy selskapsverdi. Han opplever å måtte betale formuesskatt på verdiene han har skapt i næringsvirksomheten sin. Mye av verdiene er allerede beskattet, som arv og overskuddet i selskapet. En ytterligere reduksjon av formuesskatten vil ha stor betydning personer som Mads Haugen. For å kunne betale formuesskatten kan det tenkes at personer som Mads må tappe bedriften for midler som kunne gått til ytterligere investeringer.

	Formuesverdier i næring:	2013:	2015:
	Maskiner og utstyr ¹⁾	10 000 000	12 000 000
+	Kasse/bank	900 000	900 000
+	Varelager	6 000 000	6 000 000
=	Bruttoformue	16 900 000	18 900 000
-	Langsiktig gjeld	1 500 000	1 200 000
-	Kortsiktig gjeld	200 000	150 000
=	Formuesverdier	15 200 000	17 550 000

1) Verdsettelse av maskiner og utstyr jf. Sktl. § 14-41 og TAKS § 2-1-2:

		D, maskiner og utstyr
	Saldogruppe:	
	Skattemessig verdi IB	10 800 000
+	Kjøp i løpet av året	4 200 000
=	Saldogrunnlag	15 000 000
	Avskrivingsrate	20 %
-	Avskrivning (kr 15 000 000 * 0,20)	3 000 000
=	Skattemessig verdi UB 2015	12 000 000

2) Verdsettelse av primærbolig, jf. Sktl. § 4-10:

Type eiendom:	Ligningsverdi:	% av omsetningsverdi:	Laveste:
Primærbolig 2013	$((33\,500 * 0,25) * 200) = 1\,675\,000$	$(6\,000\,000 * 0,3) = \text{kr } 1\,800\,000$	1 675 000
Primærbolig 2015	$((35\,500 * 0,25) * 200) = 1\,775\,000$	$(6\,300\,000 * 0,3) = \text{kr } 1\,890\,000$	1 775 000

3) Verdsettelse av personbil jf. takseringsreglene § 1-1-3:

2013: (kr 280 000 * 0,75) = kr 210 000, **2015:** (kr 280 000 * 0,55) = kr 154 000

4) Verdsettelse av likvide midler, jf. Sktl. § 4-15 og § 4-20:

kr 130 000 – kr 3 000 = kr 127 000

⁶ $179\,762 - 156\,451 / 179\,762 * 100 = \text{ca. } 13\%$

4.7 Enke med høy formue

Vi skal nå se på hvordan endringen i formuesskatten slår ut for en enke som besitter en bolig med høy omsetningsverdi og nedbetalt gjeld.

Randi Johansen bor i Oslo i en enebolig fra 1955. Boligen er på 350 kvadratmeter. Huslånet er nedbetalt. Innbo og løsøre er forsikret for kr 3 500 000. Hun har i tillegg kr 80 000 oppspart i banken. Bilen hennes var ny i 2010 med en listepris på kr 355 000 og er kjøpt med oppsparte midler før mannen døde. Estimert kvadratmeterpris for boligen er kr 43 000 i 2013 og kr 45 000 i 2015. Estimert omsetningsverdi er 25 millioner i 2013 og 30 millioner i 2015.

	Formueskatt for Randi Johansen:	2013:	2015:
	Ligningsverdi primærbolig ¹⁾	4 812 500	5 250 000
+	Sparepenger i banken ²⁾	77 000	77 000
+	Verdien av innbo ³⁾	920 000	920 000
+	Verdien av bil ⁴⁾	159 750	106 500
=	Bruttoformue = nettoformue	5 969 250	6 353 500
-	Skattefritt beløp	870 000	1 200 000
=	Nettoformue	5 099 250	5 153 500

	Formueskatt i 2013	(5 099 250 * 0,011)	56 092
-	Formueskatt i 2015	(5 153 500 * 0,0085)	43 805
=	Reduksjon i skatten fra 2013 til 2015		12 287

Kommentar:

Personer som besitter verdier med høy verdi kan komme i en slik situasjon som er presentert ovenfor. Boligprisene har hatt en enorm vekst, og personer som besitter gamle bygg i områder med høy prisvekst, får en høyere ligningsverdi med årene.

Resultatet av caset viser at reduksjonen av skattesatsen og økningen av bunnfradraget slår ut positivt for Randi, men formuesskatten er fremdeles relativt høy. Den prosentvise nedgangen har vært ca. 22 % ⁷. Selv om hun betaler vesentlig mindre i formuesskatt i år enn for to år siden, må hun fortsatt betale mye. En ytterligere reduksjon av formuesskatten vil ha stor betydning for personer som kommer opp situasjon som er presentert i denne case studien.

⁷ $56\,092 - 43\,805 / 56\,092 * 100 = \text{ca. } 22\%$

Dersom personer som Randi har lav inntekt, kan de tvinges til å ta opp lån i banken eller forskuttere arv for å kunne betjene formuesskatten.

1) Verdsettelse av primærbolig, jf. Sktl. § 4-10:

Type eiendom:	Ligningsverdi:	% av omsetningsverdi:	Laveste:
Primærbolig 2013	$((55\,000 * 0,25) * 350) = 4\,812\,500$	$(25\,000\,000 * 0,3) = 7\,500\,000$	4 812 500
Primærbolig 2015	$((60\,000 * 0,25) * 350) = 5\,250\,000$	$(30\,000\,000 * 0,3) = 9\,000\,000$	5 250 000

2) Verdsettelse av likvide midler, jf. Sktl. § 4-15 og § 4-20:

$$80\,000 - 3\,000 = \underline{77\,000}$$

Vi antar i beregningene at sparekontoen har samme verdi begge årene.

3) Verdsettelse av innbo og løsøre jf. takseringsreglenes § 1-1-5.

	10 % av beløp til kr 1 000 000	$(1\,000\,000 * 0,10)$	100 000
+	20 % av beløp fra kr 1 000 000 til 1 400 000	$(400\,000 * 0,20)$	80 000
+	40 % av alt over kr 1 400 000	$(3\,500\,000 - 1\,400\,000) * 0,40$	840 000
=	Antatt salgsverdi		1 020 000
-	Fribeløp jf. Sktl. § 4-20 første ledd bokstav b		100 000
=	Skattemessig verdi av innbo og løsøre		920 000

4) Verdsettelse av personbiler jf. takseringsreglenes § 1-1-3:

$$\mathbf{2013:} \text{ (kr } 355\,000 * 0,45) = \underline{\text{kr } 159\,750}$$

$$\mathbf{2015:} \text{ (kr } 355\,000 * 0,30) = \underline{\text{kr } 106\,500}$$

4.8 Personlig næringsdrivende innen jordbruksnæringen

Dette caset er basert på en ugift mann som driver med melkeproduksjon. Han heter Jone Larsen og har fått verdsatt eiendommen sammen med rettigheter til kr 2 200 000 begge årene. I følge FSFIN § 4-10-2 anses ikke jordbrukseiendom som næringsseiendom, men skal verdsettes etter skatteloven § 4-11. I følge Sktl. § 4-11 skal jordbrukseiendom verdsettes under ett med bygninger og rettigheter som hører til eiendommen. Videre skal avling som er nødvendig for gårdsdriften ikke medregnes, jf. Sktl. § 4-2 første ledd bokstav h. Melkekvoter verdsettes også under ett med jordbrukseiendommen.

Av likvide midler har han kr 85 000, vi antar beløpet er likt begge årene. I tillegg eier han 150 stk. aksjer i Solstrand AS. Kursverdien 1. januar 2015 er kr 112. I 2013 hadde aksjene en kursverdi på kr 97. Han eier i tillegg en Toyota som ble kjøpt ny i 2009. Listepriisen som ny på kr 265 000.

Han har storfe, 7 okser og 65 melkekyr. I tillegg har han diverse driftsløsøre. Det er en traktor, flere maskiner og redskaper som er nødvendige i den daglige driften. Ved utgangen av 2013 var skattemessig verdi av driftsløsøre kr1 200 000. Den skattemessige verdien av driftsløsørene er ved inngangen til 2015 kr 1 380 000. I 2015 har han investert i en ny maskin til kr 65 000. Gjelden var kr 2,3 millioner i 2013 og kr 2,2 millioner i 2015.

	Formuesskatt for Jone Larsen	2013:	2015:
	Eiendom, bygg og rettigheter ¹⁾	2 200 000	2 200 000
+	Verdien av storfe ²⁾	267 200	267 200
+	Maskiner og utstyr ³⁾	1 200 000	1 156 000
+	Verdien av personbil ⁴⁾	106 000	53 000
+	Likvide midler	95 000	95 000
+	Verdien av aksjene	14 550	16 800
=	Bruttoformue = nettoformue	3 882 750	3 788 000
-	Gjeld	2 300 000	2 200 000
	Nettoformue	1 582 750	1 588 000
-	Skattefritt beløp	870 000	1 200 000
=	Grunnlag for formuesskatt	712 750	388 000

	Formuesskatt i 2013	(712 750 * 0,011)	7 840
-	Formuesskatt i 2015	(388 000 * 0,0085)	3 298
=	Reduksjon i skatten fra 2013 til 2015		4 542

Kommentar:

Resultatet av caset viser at reduksjonen av skattesatsen og økningen av bunnfradraget har redusert formuesskatten til Jone betraktelig. Den prosentvise nedgangen har vært hele 58 prosent⁸ fra 2013 til 2015. Dersom vi sammenligner caset av Jone med enken og minstepensjonisten, er formuesskatten relativt lav. Driftsmidlene vil skattemessig verdsettes lavere i årene fremover, noe som vil senke grunnlaget for formuesskatten ytterligere. Hevet bunnfradrag kunne bidratt til at personer som Jone ikke må betale formuesskatt. Han betaler formuesskatt på verdier han trenger i den daglige driften av gården.

1) Verdsettelse av storfe, jf. TAKS § 3-1-4 bokstav a:

Satsene er de samme for begge årene.

	Kyr tilført i året, som har kalvet	(5 200 * 20stk)	104 000
+	Kviger over 12 måneder	(3 600kr * 35stk)	126 000
+	Kviger under 12 måneder	(1 600kr * 10stk)	16 000
+	Okser over 12 måneder	(3 600kr * 5stk)	18 000
+	Okser under 12 måneder	(1 600kr * 2stk)	3 200
=	Total verdi av storfe		267 200

2) Verdsettelse av driftsløsøre, jf. Sktl. § 14-41 og § 14-43, samt TAKS § 2-1-2:

Driftsløsøre hører inn under saldogruppe d. avskrivingsatsen for denne gruppen er 20 prosent. Vi vil finne skattemessig verdi ved utgangen av år 2015:

	Skattemessig verdi IB		1 380 000
+	Kjøp i løpet av året		65 000
=	Saldogrunnlag		1 445 000
-	Avskrivning	(1 445 000 * 0,20)	289 000
=	Skattemessig verdi UB		1 156 000

3) Verdsettelse av personbil jf. takseringsreglenes § 1-1-3:

2013: (kr 265 000 * 0,40) = kr 106 000

2015: (kr 265 000 * 0,20) = kr 53 000

4) Verdsettelse av likvide midler, jf. Sktl. § 4-15 og § 4-20:

85 000 – 3 000 = 82 000

5) Verdsettelse av aksjene, jf. Sktl. § 4-12.

2013:(kr 97 * 150 stk.) = kr 14 550, **2015:**(kr 112 * 150 stk.) = kr 16 800

⁸ $7\,840 - 3\,298 / 7\,840 * 100 = \text{ca. } 58\%$

5. Argumenter som taler for og imot reduksjon av formuesskatten

Det er en del argumenter for og imot formueskatten, og de dreier seg hovedsakelig om omfordelingseffekten, svekking av næringslivet i forhold til investeringer, tapping av egenkapital samt debatten rundt nullskatteyttere.

Argumenter for:

1. Formueskatten er viktig for omfordelingen, og det pekes på at det vil øke forskjellen mellom rike og fattige dersom formueskatten fjernes.
2. De rikeste vil ende opp med å betale ingenting eller nesten ingenting om de slipper formueskatten. Dermed bidrar de ikke til felleskapet.
3. Ved å fjerne formueskatten taper staten ca. 14 milliarder i skatteinntekt, og dette rammer velferden.
4. Det finnes lite støtte i forskning som kan bevise at formueskatten er en vekstfiendtlig skatt.

Argumenter mot:

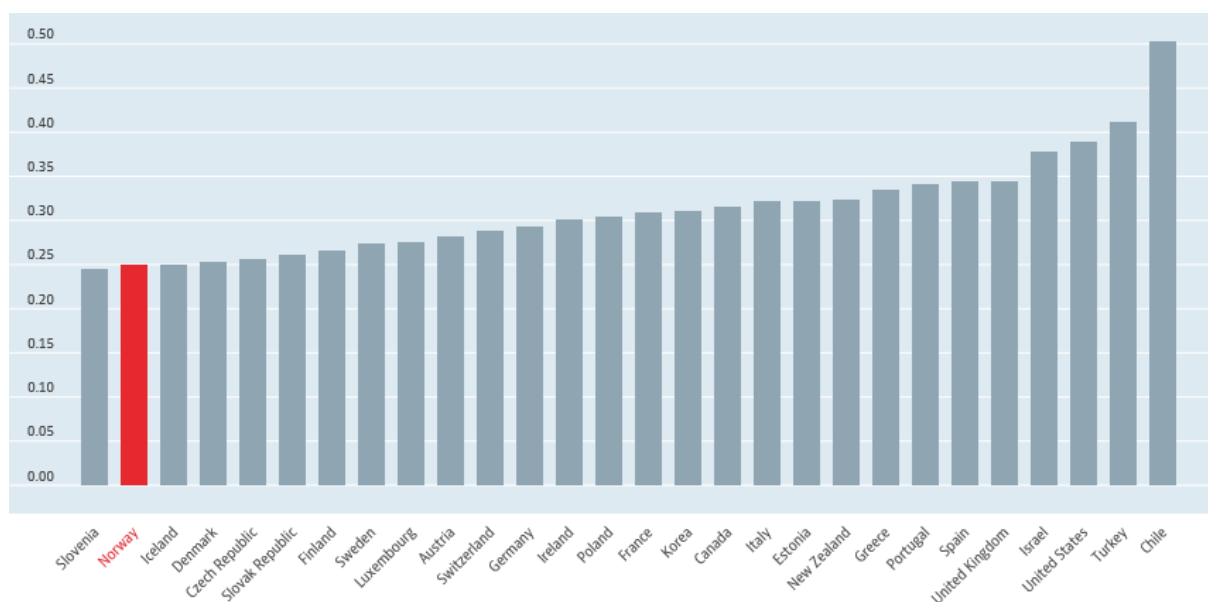
1. Finansdepartementet har beregnet at hver skattekrone fører til et effektivitetstap på ca. 20 % grunnet skatteinnkrevningen (André Clark, 2007).
2. Formueskatten tapper bedriftene for kapital.
3. De fleste land har ikke formueskatt, og de som har denne skatten har et høyere innslagspunkt, eller de har unntaksregler for investeringer i næringsvirksomhet. Dermed mener Lund (2014) at konkurranseevnen her i landet svekkes.
4. Formueskatten svekker investeringene i næringsvirksomhet.
5. De fleste nullskatteyttere er pensjonister med lav inntekt eller næringsdrivende som går med underskudd.
6. En bedriftseier blir ilagt formueskatt uavhengig av lønnsomheten og likviditet. Dermed kan eiere av bedrifter med underskudd måtte tappe penger fra egenkapitalen, eller ta opp lån for å betjene formuesskatten.

7. Eiere i næringslivet kan gjøre irrasjonelle investeringer som følge av verdsettelsesregler. For eksempel fremmer den investering mot eiendom, da eiendom verdsettes mye lavere enn markedspris.
8. Den omfordelende effekten av formueskatten er moderat. I tillegg rammer formueskatten helst små- og mellomstore bedrifter.
9. Ved forrige skattereform i 2006 ble utbytteskatten innført og skatten til selvstendig næringsdrivende økt. Forutsetningen for at næringslivet ga tilslutning til dette var at formueskatten skulle fjernes på arbeidende kapital.
10. En risikerer dobbeltbeskatning, da formuesskatten kan slå ut på verdier som allerede er beskattet. Dette kan være sparing i bank, nedbetalt boliglån, arv og overskudd i næringsvirksomhet.

5.1 Konsekvenser for personlige skatteyttere

Formueskatten påstås å ha en omfordelende virkning, og er ment å treffe de med høy inntekt, da høy formue som oftest henger sammen med høy inntekt.

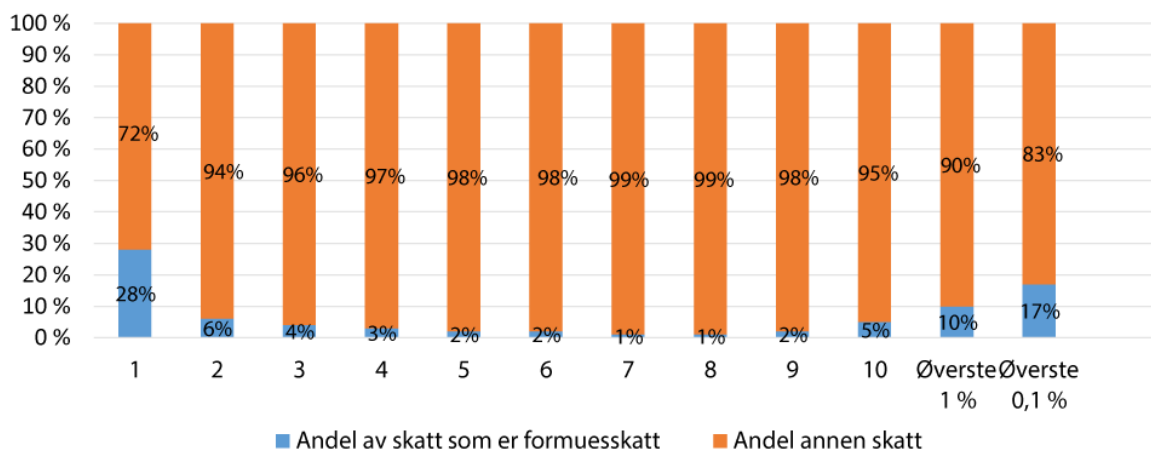
Gini-koeffisienten måler ulikhet i inntekt i et land. Koeffisienten har en tallverdi fra 0 til 1, der 0 indikerer at alle innbyggere har like stor inntekt eller formue, mens 1 indikerer at én person eier all inntekt og formue. Målinger fra OECD-området (OECD, u.å.) viser at Norge er blant landene med lavest ulikhet.

Figur 1: Income inequality 2011 (OECD, 2015)

Figur 1 viser at Norge lå på 2. plass i 2011. Anslag på Gini-koeffisienten i Norge er 0,262 med 2014 reglene ifølge Finansdepartementet. Dersom formueskatten avvikles vil Gini-koeffisienten øke med rundt 0,003 poeng, noe som utgjør 1 %, og vi ville ligget på samme nivå som Danmark som innehar 4. plass i OECDs Gini-rangering. Dette viser at formueskatten har en moderat betydning på omfordeling i følge Civita (2014).

Forskning fra statistisk sentralbyrå viser også at fordelingsvirkningene av formuesskatt er begrenset, og at omfordelende virkninger skyldes formuesskatt på eiendom. De som må betale formuesskatt av eiendom er i stor grad en gjeldfri middelklasse, og disse har ikke nødvendigvis høy inntekt (Civita, 2014)

Figur 2: Andel av betalt skatteinntekt som kommer fra henholdsvis formuesskatt og annen skatt fordelt på inntektsdesil i 2011 (Civita, 2015).

Figur 2 viser andel av skattebidraget fra personlig inntekt i 2011, fordelt på desil. Hver desil består av ca. 419 000 personer. Nederste desil har gjennomsnittlig bruttoinntekt på 44 800 kroner, øverste desil 1 182 400 kroner. Nederste desil betaler 2 200 kroner i skatt, mens øverste desil betaler 402 700 kroner. Andelen av skatten som er formuesskatt er henholdsvis 28 prosent for den laveste desilene og 17 prosent for den høyeste. Årsaken er nok at de med lav inntekt består av minstepensjonister, som ikke betaler annen skatt enn formuesskatt (Civita, 2014).

Dette viser at formuesskatten slår prosentvis hardest ut på de med lav inntekt, som oftest eldre med høy formue eller middelklassen med høy formue i eiendom.

Å unngå nullskatteyttere er et av argumentene mot formuesskatten. I 2013 var det 430.000 nullskatteyttere, og minstepensjonistene var den største gruppen her. Dersom formuesskatten blir avvirket har Finansdepartementet beregnet at det er ca. 400 personer med netto formue over 10 millioner kroner som vil slutte å betale personlig skatt (Vilje, 2014). 90 % av formuen til de alle rikeste er investert i næringslivet (Civita, 2014). Dermed er formuesskatten deres basert på investeringene i norske bedrifter og arbeidsplasser, og en kan tenke seg at de fleste av disse betaler skatter gjennom næringsinvestert kapital (Vilje, 2014).

Ser vi på personskatten fra de ti prosent rikeste, utgjør inntektsskatten og formuesskatten 38,7 prosent av den samlede personskatten. Uten formuesskatten er den 38 prosent (Lund, 2014).

Ifølge Engelstad (2014) betaler 97 % av de med formue under 10 millioner kroner formueskatt. Og tall fra Statistisk sentralbyrå viser at av totalt 657.000 som betalte formueskatt i 2012 var 43,7 % over 67 år. 33,3 % var mellom 55 og 66 år. Den største formuen finner man i nedbetalte boliger, som har hatt høy prisstigning de siste årene (Bredal, 2014). Her kan en komme veldig uheldig ut om en er bosatt i pressområder som Oslo, Stavanger eller Bergen. Annen formue eldre sitter på kommer gjerne fra oppsparte bankinnskudd og arv, som er allerede beskattede midler.

Finansdepartementet har også beregnet at en nedtrapping av formueskatten totalt vil gi 27.000 nye nullskatteyttere. Av disse har 23.000 bruttoinntekt på nivå med minstepensjon eller lavere (Sanner, 2013).

Som det kommer fram av casen vår er det eldre og pensjonister som kan få inntekten sin kraftig redusert på grunn av formueskatt. Selv om de sitter på stor formue er denne ofte bundet opp i eiendom og bolig. For privatpersoner vil derfor en vesentlig økning i bunnfradraget gi en mer rettferdig skatt.

5.2 Konsekvenser for næringslivet

I 2005 ble skattereformen av 2006 vedtatt og fra og med 2006 måtte bedriftseiere skatte 28 % på utbytte de tok ut fra bedriften. Da er det allerede skattet 28 % av overskuddet i selskapet. Fra 2014 ble satsen endret til 27 %. Dette utgjør i dag en marginalsatt på 46,71 %⁹ på utbytte. Næringslivet inngikk i 2006 et kompromiss og ble lovet av den daværende regjeringen og Stortinget at formueskatten skulle fjernes når utbytteskatten ble innført. Den direkte skatten på norske eierskap har av denne grunn økt fra to milliarder i 2005 til 15 milliarder i fjor (Clemet, Debatten om formuesskatten, 2014).

Det er forsket lite på hvilke konsekvenser formue beskatningen har på investeringer i næringslivet. Ifølge Tankesmien Agenda (2014) finnes det kun to konkrete studier på dette området. Dette er to masteroppgaver som er gjennomført ved senter for skatteforskning på NHH. Disse studiene peker på at det verken er tall eller forskning som understøtter påstanden om at mange norske bedriftseiere opplever problemer med å drive gründer virksomhet. Det kan tyde på at dette kun er et teoretisk problem.

Men det er en svakhet ved den mest omdiskuterte oppgaven at forfatterne ikke gikk i dybden når det gjaldt bedriftene. De to studentene tok for seg hele 70 000 bedrifter. Hovedvekten er også lagt på bedrifter med én dominerende eier (Schjelderup & Møen, 2013). Det kan hende at konklusjonen kunne blitt en annen dersom man hadde dybdeintervjuet flere små og store bedrifter og inkludert bedrifter med flere eiere. Spesielt med tanke på at Norge lå på fjerde laveste plass når det kom til investeringsnivå i 2010 for OECD. Samtidig svarer nesten 50 % av norske bedriftseiere at de vil øke investeringene eller aktivitetsnivået i bedriftene dersom formueskatten blir fjernet (Clemet & Vinje, Fjern formuesskatten nå, 2014).

Man kan forstå at det føles urettferdig når formueskatten slår ut for bedriftseiere som legger ned mye ”dugnadsarbeid” for å bygge opp bedriftene. Etter hvert som egenkapitalen stiger som følge av gratis arbeidsinnsats kan eierne risikere å bli ilagt formueskatt. Sparing av overskudd i bedriften kan også føre til formuesbeskatning. Dette kan nok fremme forbruk framfor sparing. Næringsdrivende som investerer i eiendom får en betydelig lavere formue på grunn av verdsettelsesreglene. Case studien om eiendomsinvestoren viser at den reelle verdien i selskapet er mye høyere enn den skattemessige verdsettelsen.

⁹ $(0,27+(1-0,27) * 0,27=0,4671)$

Mange bedriftseiere påstår at de må ta ut utbytte for å klare å betale formueskatten de blir ilagt grunnet høy selskapsverdi. NHO har beregnet at ca. 70 % av de som må betale formueskatt finansierer den ved å ta ut ekstra utbytte. 30 % tok ut høyere lønn, 15 % tok opp lån og 7 % solgte deler av bedriften for å få betalt formueskatten. (Clemet & Vinje, Fjern formuesskatten nå, 2014). Dermed kan de risikere å tappe bedriften for egenkapital for å dekke inn formueskatt. I følge en rapport utarbeidet av Menon Business på vegne av NHO og rederiforbundet viser det seg at 21.000 av totalt 190.000 eiere i 2010 måtte betale en formueskatt som var høyere enn overskuddet i bedriften de eide. 13 % av disse eierne måtte ta ut utbytte som var høyere enn overskuddet (Flesland, 2012).

De fleste bedrifter i Norge som betaler formueskatt er små og mellomstore. I følge NHO (2014). Dersom skatt på arbeidende kapital etter hvert fjernes, vil dette senke formuesskatten. Men dersom investeringene øker og en får flere arbeidsplasser vil dette kunne gi økte skatteinntekter fra ansatte, økte skattinntekter på overskudd i selskapet og eventuelt økt utbytteskatt. Samlet vil dette gi staten skatteinntekter som kan veie opp for en fjerning av formueskatten.

Kort oppsummert kan en slå fast at formueskatten har en del uheldige effekter for næringslivet:

- Det er mer lønnsomt å investere i bolig og fast eiendom enn i arbeidsplasser og aksjer på grunn av verdsettelsesreglene.
- Formueskatt fremmer forbruk fremfor investering og sparing.
- Eiere må betale formueskatten uansett om bedriften har overskudd eller underskudd så lenge verdien på selskapet påfører eier skattbar formue.

5.3 Konsekvenser for staten og kommune

Her skal vi se på konsekvensene endringene fra 2013 til 2015 har hatt for staten. Vi ser på hva en ytterligere reduksjon av skattesatsen og økning av bunnfradraget vil ha å si for staten sine inntekter. Videre tar vi for oss om en eventuell fjerning av skatt på arbeidene kapital får store konsekvenser.

Staten får store deler av sine inntekter som følge av skattelegging av privatpersoner. Formuesbeskatningen utgjør som tidligere nevnt ca. 14 milliarder kroner for året 2013. Om man isolert sett kun ser på formuesskatten og en eventuell fjerning av denne, ville staten ha mistet ca. 14 milliarder kroner i årlige skatteinntekter, basert på tallene for 2013.

For inntektsåret 2013 var satsen for formuesbeskatning 1,1 prosent, jf. SKV-2013 § 2-1 og § 2-3, hvorav formuesskatt til staten var 0,3 % og 0,7 % til kommunen. Det er kun satsen til staten som er redusert fra 0,3 % til 0,15 % i 2015, kommunene får fremdeles sin del.

Dersom vi tar utgangspunkt i at staten og kommunene fikk inn ca. 14 milliarder kroner i formuesskatt for inntektsåret 2013, vil en reduksjon på 0,25 prosentpoeng utgjøre 3,181 milliarder kroner i reduserte inntekter¹⁰ for staten og kommunene. Dette utgjør en enorm reduksjon for de aller rikeste i Norge. Disse tallene er hentet fra Norges autoriserte Regnskapsføreres Forening (2014).

I følge Sundberg & Gulseth (2014), ville en eventuell fjerning av formuesskatten sørget for at 28 milliardærer i Norge hadde betalt 80 prosent mindre i skatt. Når man ser på den oppstillingen, er det lett å forstå at det dreier seg om store summer, og at de aller rikeste individene i landet står for størsteparten av denne skatteinntekten for staten.

Det fremgår av Regjeringen (2015) at statens totale inntekter for inntektsåret 2013 var budsjettet til 1 314,4 milliarder kroner, hvorav dette 229,9 milliarder kroner kommer fra skatter og avgifter på privatpersoner. Videre er statens budsjetterte inntekter fra skatter og avgifter for året 2015 på 173,3 milliarder kroner.

¹⁰ Reduksjon på 0,25 prosentpoeng utgjør av 14 milliarder kroner:

Grunnlag formuesskatt 2013: $(14\,000\,000\,000 / 0,11) * 100 = 12\,727\,272\,727\,273$

Formuesskatt 2013: $12\,727\,272\,727\,273 * 0,00011 = 14\,000\,000\,000$

Formuesskatt 2015: $12\,727\,272\,727\,273 * 0,0085 = 10\,818\,181\,818$

Reduksjon i skatten: $3\,181\,818\,181$

Det er en tydelig reduksjon på $(229,9-173,3 = 56,6)$ 56,6 milliarder kroner. Dette tyder på svært store skatteletter, men formuesbeskatningen utgjør kun ca. 2 milliarder fra 2013 til 2015. Statens totale budsjetterte inntekter er for 2015 på kr 1 328,9 milliarder kroner. Dette er en total økning på $(1328,9-1314,4=14,5)$ 14,5 milliarder kroner.

Fra inntektsåret 2006 ble det ifølge Regjeringen (2015) utbyttebeskatning på samtlige aksjeutbytter som er over et visst skjermingsbeløp. Satsene for skjerming fastsettes av regjeringen. Denne skatten kompensere for en god del av de skatteinntektene staten taper som følge av en reduksjon i formuesskatten.

Regjeringen har en handlingsregel for hvordan petroleumsinntekter over statsbudsjettet skal benyttes i finanspolitikken. Økt bruk av oljepenger skal blant annet brukes på vekstfremmende skattelettelse (Regjeringen, 2014).

5.4 Hva mener de ulike partiene om formuesskatten og arbeidende kapital?

Når vi leser i de ulike partiprogrammene er det tre hovedargumenter som går igjen. Noen partier ønsker å fjerne formuesskatten helt, andre ønsker å fjerne formuesskatten på arbeidende kapital, og noen ønsker å ha ordningen slik den er i dag. Det som flere partier er enige om er en mer progressiv ilegging av formuesskatten.

«En vanlig forståelse av begrepet arbeidende kapital er at de omfatter de driftsmidler, anleggsmidler og andre typer av investeringer som skjer i regi av virksomhet, og derigjennom bidrar til at hjulene i virksomheten går rundt» (NARF - Norges autoriserte Regnskapsføreres Forening, 2014, ss. 8-9). Eksempler på arbeidende kapital er driftsmidler som næringseiendommer, jordbrukseiendommer, maskiner og utstyr. Videre inngår varer, alt fra råvarer til ferdige varer, utestående fordringer og aksjer. Det fremgår av Thorsen (2011) at staten får inn ca. 14 milliarder kroner årlig som følge av formuesbeskatning, og at formuesbeskatning av arbeidende kapital utgjør ca. 7 milliarder kroner.

Arbeiderpartiet

Det fremgår av Arbeiderpartiets partiprogram (2015) at de ønsker å beholde skatteordningen som eksisterer i dag. De vil opprettholde satsene, holde det skattefrie beløpet på samme nivå, samt beholde ilegging av formuesskatt på arbeidende kapital. Videre presiseres det at partiet ønsker å jobbe videre med en mer progressiv skattelegging både av privatpersoner og næringslivet.

Fremskrittspartiet

Fremskrittspartiet (2013) ønsker en gradvis fjerning av dagens ordning med formuesskatt. Dette vil de gjøre ved å øke bunnfradraget for personlige skattytere. De mener også at dagens ordning med formuesskatt øker utflyttingen fra Norge.

Høyre

Høyre ønsker å redusere, og etter hvert eliminere dagens ordning med formuesskatt, det fremgår av Høyres partiprogram (2013). Videre blir det presisert i programmet at de ønsker å lette skattetrykket i landbruket ved å etablere gunstige avskrivningssatser på driftsmidler, noe de mener vil føre til økte investeringer.

Venstre

Partiet Venstre (2013) mener at dagens ordning med formuesskatt er en belastning for næringslivet og deres investeringer, dette fremgår av deres partiprogram. Videre presiseres det at partiet ønsker å redusere dagens formuesskatt, og på sikt fjerne hele skatteordningen på formuesskatt.

Kristelig Folkeparti

Det fremgår av partiprogrammet til Kristelig Folkeparti (2013) at partiet ønsker å fjerne formuesskatten på arbeidende kapital. Videre definerer de ulike former for arbeidende kapital, som også er nevnt tidligere i denne oppgaven.

Senterpartiet

Senterpartiet ønsker på lik linje med Kristelig Folkeparti å fjerne formuesskatten på arbeidende kapital, dette fremgår av Senterpartiet sitt partiprogram (2013). I tillegg til dette ønsker de å øke bunnfradraget, for å sørge for en mer progressiv skatteileggelse.

Det fremgår av Holm (2009) at Senterpartiet lenge har vært imot ileggelse av formuesskatt på arbeidende kapital. Grunnen til dette er ifølge Senterpartiet at arbeidende kapital er en forutsetning for å skape inntekter og arbeidsplasser. Det blir indirekte en straffeskatt som en konsekvens av de arbeidsplassene og inntektene som oppstår som følge av bruk av arbeidende kapital. Senterpartiet er også et av de partiene i Norge som ønsker at man som skattyter til staten Norge skal skatte etter evne. I følge Lundteigen (2011) ser vi at Senterpartiet ønsker en progressiv beskatning av inntekt og formue.

Høsten 2013 dannet Høyre og Frp regjering, samtidig som de inngikk en avtale om samarbeid med Venstre og Krf. Partiprogrammene til Høyre og Frp viser at de er enige om at formuesskatten bør reduseres. Høyre ønsker en nedtrapping og fjerning på sikt. Frp er klare på at eiendommer ikke bør skattlegges i det hele.

Regjeringspartiene og samarbeidspartiene er delte i synet på hvordan reduksjon av formuesskatt skal gjennomføres i praksis, men alle er enige om at endringer må til for å opprettholde konkurransekraft mot utlandet og bidra til investering i næringslivet.

6. Konklusjon

Case studiene:

De som kommer dårligst ut av formuesbeskatningen er eiere av bedrifter med høy selskapsverdi som ikke gir særlig avkastning eller i verste fall går med underskudd. Dersom selskapsverdien påfører eiere skattbar formue risikerer disse å måtte tappe egenkapitalen eller ta opp privat lån for å betjene skatten. Vi så i caset om gründeren med børsnotert selskap at han er avhengig av svært høy lønn og/eller utbytte fra selskapet for å dekke inn formueskatten.

I caset med gründeren som har eget aksjeselskap, ser vi at formuesbeskatningen er ganske høy. Han opplever også dobbeltbeskatning som følge av at mye av sparingen er skattlagt på selskapets hånd. Dette kan nok virke demotiverende og fremme forbruk og investering i objekter med lavere verdsettelse.

Svært dårlig ut kommer også enslige, trygdede og pensjonister med lav inntekt og høye formuesverdier. Eiendommer har steget betydelig i verdi de siste 20 årene, og denne gruppen har ofte nedbetalt gjeld og mottatt arv. Vi har sett at minstepensjonisten og enken med høy formue kan ha problemer med å betjene formueskatten dersom inntekten er lav. Dersom boligene selges vil formuesverdien bli enda høyere da bankinnskudd verdsettes til virkelig verdi. Dermed kan denne gruppen bli tvunget til å forskuttere arv. Som følge av endringene fra 2013 til 2015 har vi fått en mer progressiv skatteileggelse, og dette har senket formueskatten noe for nevnte grupper.

De som kommer best ut av formuesbeskatningen er privatpersoner og bedriftseiere med store investeringer i eiendom, spesielt om de har gjeld i tillegg. Investering i eiendom kommer godt ut på grunn av verdsettelsesreglene i Skatteloven. I caset som omhandler eieren av utleieeiendommer og eieren av eiendomsselskap ser vi at omsetningsverdiene er vesentlig høyere enn ligningsverdiene. Selv om den prosentvise satsen som benyttes til å beregne ligningsverdien for sekundærboliger har økt fra 2013 til 2015 med 40 % til 70 %, er omsetningsverdien nesten dobbelt så høy som ligningsverdien i 2015.

Gründeren med børsnotert selskap har så å si hele formuen plassert i næringsvirksomhet. Vi vet at han bidrar med vesentlige skatter og avgifter, som arbeidsgiveravgift, inntektsskatt,

skatt på eventuelt utbytte og lignende. Men vi ser også at han har råd til å betale formueskatten ved å selge seg ned i selskapet.

Drøftingen:

Formueskatten slik den er i dag har flere argumenter mot enn for. Vi har funnet at den omfordelende virkning er begrenset da de fleste nullskatteyttere er lavtlønnede. Dersom formueskatten fjernes helt vil økningen blant personer med formue på mer enn 10 millioner kun stige med ca. 400 stk.

Videre sier nesten halvparten av norske bedrifter at de vil øke investeringene eller aktivitetsnivået i bedriftene dersom formuesskatten fjernes.

Staten drar inn flere milliarder ekstra i året etter utbytteskatten ble innført i 2006. Dette burde kunne kompensere for en ytterligere reduksjon i formueskatten. Handlingsregelen gir også rom for en reduksjon av formuesskatten.

Egen konklusjon:

Med tanke på at alle bør bidra til fellesskapet etter evne bør en gjerne beholde prosentsatsen vi har i dag, men øke bunnfradraget slik at skatten blir mer rettferdig.

Tar en hensyn til den enorme stigningen vi har hatt på eiendommer burde bunnfradraget blitt hevet til minst 5 millioner. Da vil en unngå at lavtlønnede ikke har råd til å sitte med boligene sine.

Ved å avskaffe formueskatt på arbeidende kapital vil bedriftseiere også unngå urettferdigheten en ser i dag i forhold til skjeve verdsettelsesregler, og det kan tenkes å fremme sparing og investering i næringslivet.

7. Bibliografi

- André Clark, U. (2007, 05 21). *Skatt er skadelig*. Hentet fra Nettavisen: <http://www.nettavisen.no/na24/1057550.html>
- Arbeiderpartiet. (2013). *Arbeiderpartiets partiprogram 2013-2017*. Hentet fra Arbeiderpartiet 19.03.2015: <http://arbeiderpartiet.no/file/download/6247/77471/file/Partiprogrammet.pdf>
- Bredal, D. (2014, 04 29). *Formuesskatt er skatt på pensjonssparing*. Hentet fra Seniorsaken: <http://seniorsaken.no/2014/formuesskatt-er-skatt-pa-pensjonssparing/>
- BRUSEGARD, O. (2013, 11 29). *Slik oppleves formuesskatt urimelig og demotiverende for en liten bedrift*. Hentet fra Bedre Skatt: <http://www.bedreskatt.no/artikler/slik-oppleves-formuesskatt-urimelig-og-demotiverende-en-liten-bedrift>
- Civita. (2014, 08 05). *Formuesskatt og ulikhet*. Hentet fra Civita 13.03.2015: <http://www.civita.no/publikasjon/nr-14-2014-formuesskatt-og-ulikhet>
- Civita. (2014, 08 05). *Formuesskatt og ulikhet*. Hentet fra Civita: <http://www.civita.no/publikasjon/nr-14-2014-formuesskatt-og-ulikhet>
- Clemet, K. (2014, 10 20). *Debatten om formuesskatten*. Hentet fra Civita: http://clemet.blogg.no/1413803306_debatten_om_formuessk.html
- Clemet, K., & Vinje, V. (2014, 03 10). *Fjern formuesskatten nå*. Hentet fra VG: <http://www.vg.no/nyheter/meninger/fjern-formuesskatten-naa/a/10145973/>
- Fallan, L. (2014). *Innføring i skatterett 2014-2015*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Finansdepartementet. (2014, 12 19). *Lov om skatt av formue og inntekt av 1. januar 2015*. Hentet fra Lovdata 13.02.2015: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-03-26-14?q=sktl>
- Finansdepartementet. (2014, 12 14). *Storingsvedtak om skatt av inntekt og formue mv. for inntektsåret 2015 (Stortingets skattevedtak)*. Hentet 03 17, 2015 fra Lovdata: <https://lovdata.no/dokument/STV/forskrift/2014-12-15-1718>
- Finansdepartementet. (2015, 03 05). *Forskrift til utfylling og gjennomføring mv. av skatteloven av 26. mars 1999 nr. 14*. Hentet fra Lovdata 04.05.2015: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1999-11-19-1158?q=fsfin>

- Finansdepartementet. (u.d.). *Statsbudsjettet 2013*. Hentet fra Statsbudsjettet 18.03.2015:
<http://www.statsbudsjettet.no/Statsbudsjettet-2013/Satsinger/?pid=28447#hopp>
- Finansdepartementet. (u.d.). *Statsbudsjettet 2015*. Hentet fra Statsbudsjettet 18.03.2015:
<http://www.statsbudsjettet.no/Statsbudsjettet-2015/Satsinger/?pid=65153#hopp>
- Flesland, S. (2012, 05 10). *Må ta utbytte for å betale formuesskatt*. Hentet fra Skattebetaleren:
<http://www.skattebetaleren.no/skattebetaleren/arkiv1/ma-ta-utbytte-for-a-betale-formuesskatt-nho/>
- Fremskrittspartiet. (2013). *Fremskrittspartiets valgprogram 2013 - 2015*. Hentet fra Fremskrittspartiet 29.03.2015: <http://www.e-pages.dk/frp/184/>
- Holm, A.-K. (2009, 08 07). *Sp vil fjerne skatt på arbeidende kapital*. Hentet 03 23, 2015 fra Senterpartiet: <http://www.senterpartiet.no/ostfold/sp-vil-fjerne-skatt-pa-arbeidende-kapital-article59757-4900.html>
- Høyre. (2013). *Høyres stortingsvalgprogram 2013 - 2017*. Hentet fra Høyre 05.04.2015:
https://www.hoyre.no/admin/filestore/Filer/Politikkdokumenter/Stortingsvalgprogram/Hyresstortingsvalgprogram2013-2017bokmaal_web.pdf
- Johannessen, A., Christoffersen, L., & Tufte, P. (2011). *Forskningsmetode for økonomisk-administrative fag*. Oslo: Abstrakt Forlag.
- Kambe, A. (2012, 01 25). *Derfor må formueskatten bort*. Hentet 17 03, 2015 fra Blogg, Arve Kambe: <http://arvekambe.blogspot.no/2012/01/derfor-ma-formueskatten-bort.html>
- Kristelig Folkeparti. (2013). *Kristelig Folkepartis politiske program 2013 - 2017*. Hentet fra Kristelig Folkeparti 13.03.2015: <http://krf.no/globalassets/vedlegg/politiske-dokumenter/politisk-program-2013-2017-bokmal-pdf.pdf>
- Lund, K. (2014, 11 05). *Formuen ligger i traktorer og aksjer*. Hentet fra NHO: <https://www.nho.no/Politikk-og-analyse/Skatter-og-avgifter/tegnserieargumentasjon/>
- Lundteigen, P. (2011, 05 31). *Frita arbeidende kapital for formuesskatt*. Hentet 03 29, 2015 fra Senterpartiet: <http://www.senterpartiet.no/nyhetsarkiv/frita-arbeidende-kapital-for-formuesskatt-article70568-14123.html>
- NARF - Norges autoriserte Regnskapsføreres Forening. (2014, 12 01). Formuesskatt til besvær. *Regnskap og økonomi*(4), ss. 8-13.

- NAV. (2015, 04 23). *Minstepensjon*. Hentet fra NAV 30.04.2015:
<https://www.nav.no/no/Person/Pensjon/Andre+pensjonsordninger/Relatert+informasjon/Minstepensjon.1030.cms>
- OECD. (2015). *Inequality*. Hentet fra OECD 01.04.2015:
<https://data.oecd.org/inequality/income-inequality.htm>
- OECD. (u.å.). *Inequality*. Hentet fra OECD 01.04.2015:
<https://data.oecd.org/inequality/income-inequality.htm>
- Regjeringen. (2004, 10 06). *Utbytteskatt med skjerming (aksjonærmodellen)*. Hentet fra Regjeringen 18.03.2015:
https://www.regjeringen.no/nb/aktuelt/utbytteskatt_med_skjerming_aksjonarmode/id253379/
- Regjeringen. (2014, 10 17). *Ekspertutvalg om praktisering av handlingsregelen*. Hentet fra Regjeringen 18.04.2015: <https://www.regjeringen.no/nb/aktuelt/Ekspertutvalg-om-praktisering-av-handlingsregelen/id2008392/>
- Rognsaa, A. (2003). *Prosjektoppgaven*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Sanner, J. (2013, 08 09). *Formuesskatten straffer sparing*. Hentet fra Jan Tore Sanner: <http://www.jantoresanner.no/finans-othermenu-29/289-formuesskatten-straffer-sparing>
- Schjelderup, G., & Møen, J. (2013, 08 16). *Høyre tar feil om formuesskatten*. Hentet fra NHH: <http://paraplyen.nhh.no/paraplyen/arkiv/2013/august1/hoyre-tar-/>
- Senterpartiet. (2013). *Senterpartiets prinsipp og handlingsprogram 2013 - 2017*. Hentet fra Senterpartiet 11.03.2015:
<http://www.senterpartiet.no/getfile.php/Bildegalleri/Fellesfiler/PHP%202013-2017%20-%20Trykkformat%2017x24.pdf>
- Skattedirektoratet. (2014, 11 26). *Forskrift om taksering av formues-, inntekts- og fradragsposter til bruk ved likningen for inntektsåret 2014*. Hentet fra Skatteetaten 04.05.2015:
http://www.skatteetaten.no/upload/PDFer/SKD-meldinger/Takseringsregler_20141126.pdf?epslanguage=nb-NO
- Skatteetaten. (u.d.). *Om likningsverdi*. Hentet fra Skatteetaten 13.03.2015:
<http://www.skatteetaten.no/boligverdi>

- Skatteetaten. (u.å). *Grunnbeløpet i folketrygden*. Hentet fra Skatteetaten 30.04.2015:
<http://www.skatteetaten.no/no/Tabeller-og-satser/Grunnbelopet-i-folketrygden/>
- Smarte Penger. (2015, 04 24). *Ligningsverdi «gammelt» system*. Hentet fra Smarte Penger
03.05.2015: <http://www.smartepenger.no/boligokonomi/396-ligningsverdi-gammelt-system>
- Stortingets Skattevedtak 2014. (u.d.). *Storingsvedtak om skatt av inntekt og formue mv. for inntektsåret 2015*. .
- Sundberg, J., & Gulseth, S. (2014, 10 17). *Uten formuesskatt ville 28 milliardærer betalt 80 prosent mindre i skatt*. Hentet 02 16, 2015 fra E24: <http://e24.no/privat/skatten-2013/uten-formuesskatt-ville-28-milliardaerer-betalt-80-prosent-mindre-i-skatt/23317468>
- Tankesmien Agenda. (2014, 11 05). *Perspektivnotat. Et rettferdig skattesystem - Innføringen av eiendomsskatt*. Hentet 02 11, 2015 fra Tankesmien Agenda:
<http://www.tankesmienagenda.no/wp-content/uploads/Perspektivnotat-Tankesmien-Agenda-5.-november2014-Et-rettferdig-skattesystem.compressed.pdf>
- Thorsen, T. (2011, 08 31). *Hva er arbeidende kapital?* Hentet 03 13, 2015 fra Bedre Skatt:
<http://www.bedreskatt.no/content/hva-er-arbeidende-kapital>
- Venstre. (2013). *Venstes stortingsvalgprogram 2013-2017*. Hentet fra Venstre 12.03.2015:
<https://www.venstre.no/files/sentralt/sentralt/Stortingsvalgprogram2013-2017.pdf>
- Vilje, V. (2014, 08 04). *Formuesskatt og ulikhet*. Hentet fra Dagens Næringsliv:
<http://www.dn.no/meninger/debatt/2014/08/04/2157/Skatt/formuesskatt-og-ulikhet>